

ФІНАНСОВО-ГОСПОДАРСЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ ВИЩОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ В ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ЙОГО КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ

Означено актуальність дослідження питання здійснення ефективної фінансово-господарської діяльності у вищих навчальних закладах як невід'ємної складової забезпечення його конкурентоспроможності. Визначено напрямки підвищення конкурентоспроможності вищих навчальних закладів. Надано пропозиції щодо підвищення ефективності фінансово-господарської діяльності у вищих навчальних закладах.

Ключові слова: фінансово-господарська діяльність, вищий навчальний заклад, конкурентоспроможність, надходження коштів.

V. P. PYLYPCHUK

Kyiv National Economic University named after V. Hetman

FINANCIAL-ECONOMIC ACTIVITY OF HIGHER EDUCATION INSTITUTION IN ITS COMPETITIVENESS ENSURING

The study relevance of the implementation of effective financial and economic activity in higher educational institutions as an integral part of its competitiveness ensuring was identified in the article. Directions for the competitiveness rise of higher education institutions were determined. The proposals for improving the efficiency of financial and economic activity in higher educational institutions were given by the author. In modern conditions the quality of educational services is a determining factor in the competitiveness of the institution. Competitiveness ensuring of the universities is possible through management optimization of financial-economic activity and efficient use of available financial, material and human resources.

Keywords: financial and economic activity, higher educational institution, competitiveness, receipt of funds.

Постановка проблеми. В сьогодишніх умовах функціонування для будь-якого вищого навчального закладу (ВНЗ) особливо актуальним видається визначення місця його розташування стосовно позицій конкурентів у наданні освітніх послуг. Серед характеристик ідеального вищого навчального закладу абітурієнти відзначають наявність кваліфікованих викладачів, що надають якісні знання. Також виділяють наявність сучасного технічного обладнання, розвинену інфраструктуру та комфортність [1]. При визначенні інтегрального показника конкурентоспроможності ВНЗ враховується дуже багато факторів, серед яких показники кваліфікаційного потенціалу навчального закладу, показники розвитку науково-методичної бази, показники забезпеченості матеріально-технічної бази.

Недостатнє фінансове забезпечення вищих навчальних закладів зумовлює виникнення проблем, що негативно відображаються на їх конкурентоспроможності. У зв'язку з цим особливої актуальності набуває здійснення навчальними закладами ефективної фінансово-господарської діяльності з метою забезпечення необхідними фінансовими, трудовими, матеріальними та енергетичними ресурсами.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Останнім часом в науковій літературі спостерігається посилення зацікавленості до питань, пов'язаних із забезпеченням конкурентоспроможності вищих навчальних закладів. Окремі аспекти даного питання розглядалися в працях Гончаренко І.М. [2], Черниш О.В. [3], Боголіб Т.М., Князевої І.В., Кондрашової Т.М., Кулікова П.М., Лисенка Ю.Г. та інших вітчизняних та зарубіжних науковців. Однак, незважаючи на наявний науковий доробок з дослідження даної проблематики, слід констатувати недостатнє теоретичне обґрунтування та практичну реалізацію рекомендацій стосовно підвищення ефективності фінансово-господарської діяльності з метою забезпечення конкурентоспроможності вищого навчального закладу.

Формулювання завдання статті. Метою дослідження є теоретичні аспекти здійснення фінансово-господарської діяльності вищими навчальними закладами у забезпеченні їх конкурентоспроможності. В зв'язку з цим необхідним є вирішення наступних завдань: визначення напрямків підвищення конкурентоспроможності вищих навчальних закладів та надання пропозицій щодо підвищення ефективності фінансово-господарської діяльності у вищих навчальних закладах.

Виклад основного матеріалу дослідження з новим обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Конкурентоспроможність в загальному передбачає здатність товарів, робіт або послуг відповідати вимогам, визначеним споживачем, порівняно з іншими, представленими на ринку.

Конкурентоспроможність вищого навчального закладу розглядається як комплексна характеристика навчального закладу за визначений період часу в умовах конкретного ринку, що відображає його перевагу перед конкурентами за рядом визначальних показників: фінансово-економічних, маркетингових, матеріально-технічних, кадрових і соціально-політичних, а також здатність вузу до безкризового функціонування і своєчасної адаптації до умов зовнішнього середовища, що змінюються [4].

На конкурентоспроможність вищих навчальних закладів впливає, насамперед, якість освітніх

послуг, з іншого боку, ціни, що встановлюються навчальними закладами. Також на конкурентоспроможності відображається фінансове забезпечення, матеріально-технічна база, професійний рівень науково-педагогічних працівників. Можна погодитись із тим, що конкурентоспроможність ВНЗ – це сукупність відносних характеристик (переваг), що дозволяють навчальному закладу надавати якісніші послуги більшій кількості споживачів, задовольняючи потреби споживачів краще, ніж інші навчальні заклади (конкуренти).

Серед напрямків підвищення конкурентоспроможності ВНЗ виділимо наступні: 1. Підвищення якості освітніх послуг через контроль за кваліфікацією науково-педагогічних працівників; використання інновацій у здійсненні викладання. 2. Використання положень Болонського процесу: стимулювання академічної мобільності, а саме можливості учасників освітнього процесу навчатися, викладати, стажуватися чи проводити наукову діяльність в іншому вищому навчальному закладі (науковій установі) на території України чи поза її межами; залучення іноземних студентів та викладачів; спільна робота із закордонними ВНЗ; формування мережі філій та представництв за кордоном. 3. Розвиток науково-дослідної діяльності: орієнтація на потреби бізнесу; співпраця з іншими науковими установами; створення навчально-наукових виробничих центрів. 4. Врахування потреб споживачів у наданні вищими навчальними закладами додаткових платних послуг.

Для підвищення конкурентоспроможності вищого навчального закладу необхідно забезпечити відповідність освітніх програм вимогам ринку, забезпечити широкий асортимент і унікальність освітніх програм, а також необхідно підвищити якість надання освітніх послуг, яка повинна супроводжуватись сучасним і прогресивним навчально-методичним забезпеченням, використанням інноваційних освітніх технологій і впровадженням новітніх технологій і передових методичних прийомів у навчальний процес.

Конкурентоспроможність вищого навчального закладу формується через оптимізацію управління фінансово-господарською діяльністю та раціональне використання наявних фінансових, матеріальних та трудових ресурсів. Економічна складова відіграє чималу роль для будь-яких перетворень у вищому навчальному закладі. Це вимагає здійснення відповідної роботи, що передбачає аналіз виконання планових показників, встановлених внутрішніх нормативів; показників дебіторської та кредиторської заборгованості; дотримання договірних зобов'язань; виявлення фактів нераціонального використання фінансових, матеріальних, трудових, енергетичних ресурсів та пошук шляхів залучення додаткових фінансових та матеріальних ресурсів.

Для реалізації зазначених завдань доцільно означити напрями управління фінансово-господарською діяльністю ВНЗ:

- збільшення обсягів бюджетного фінансування та надходжень від надання додаткових платних послуг;
- оптимізація витратків навчального закладу та економного використання фінансових, матеріальних та енергетичних ресурсів;
- оптимізація організаційної структури фінансово-господарської діяльності ВНЗ;
- здійснення оперативного контролю за виконанням господарських операцій та дотриманням фінансової дисципліни.

Диверсифікація джерел надходжень у вищому навчальному закладі має здійснюватись через отримання коштів благодійних установ і організацій; отримання додаткових надходжень від науково-дослідницької діяльності; залучення грантів на проведення наукових досліджень (рис. 1).

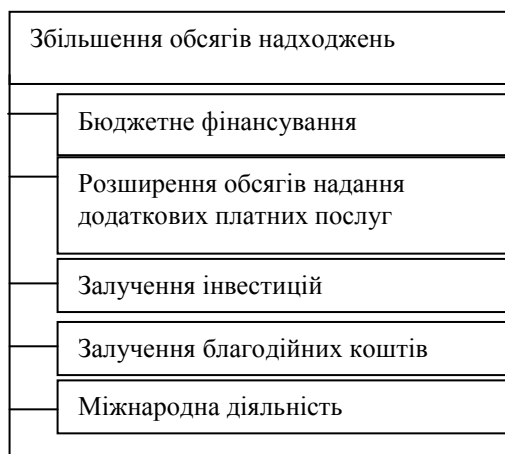

Рис. 1. Напрями збільшення надходжень у вищих навчальних закладах

Висновки. За сучасних умов функціонування якість освітніх послуг є визначальним чинником конкурентоспроможності закладу освіти. Забезпечення конкурентоспроможності ВНЗ можливе за умови

оптимізації управління фінансово-господарською діяльністю та раціональне використання наявних фінансових, матеріальних та трудових ресурсів.

Література

1. Тодоренко К. Імідж ідеального вищого навчального закладу як стратегія позиціонування ВНЗ [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://naub.org.ua/?p=1218>.
2. Гончаренко І.М. Розвиток конкурентного потенціалу вищих навчальних закладів на ринку освітніх послуг / І.М. Гончаренко // Вісник Київського національного університету технологій та дизайну. Тематичний випуск: Ефективність організаційно-економічного механізму інноваційного розвитку вищої освіти України. – 2012. – № 4(66). – С. 337–342.
3. Черниш О.В. Системні чинники конкурентоспроможності вищого навчального закладу / О.В. Черниш // Вісник Київського національного університету технологій та дизайну. Тематичний випуск: Ефективність організаційно-економічного механізму інноваційного розвитку вищої освіти України. – 2012. – № 4(66). – С. 386–390.
4. Лазарев В. А. Конкурентоспособность вуза как объект управления : [монографія] / В.А. Лазарев, С.А. Мохначев. – Екатеринбург : Издательский Дом «Пригород, вести», 2003. – 160 с.

References

1. Todorenko K. Imidzh idealnogo vyshchoho navchalnogo zakladu yak stratehiia pozytsionuvannia VNZ. URL: <http://naub.org.ua/?p=1218>.
2. Honcharenko I.M. Rozvytok konkurentnogo potentsialu vyshchych navchalnykh zakladiv na rynku osvitynykh posluh. Visnyk Kyivskoho natsionalnogo universytetu tekhnolohii ta dyzainu. Tematychnyi vypusk: Efektyvnist orhanizatsiino-ekonomichnogo mekhanizmu innovatsiinoho rozvytku vyshchoi osvity Ukrainy. – 2012. – № 4(66). – S. 337–342.
3. Chernysh O.V. Systemni chynnyky konkurentospromozhnosti vyshchoho navchalnogo zakladu. Visnyk Kyivskoho natsionalnogo universytetu tekhnolohii ta dyzainu. Tematychnyi vypusk: Efektyvnist orhanizatsiino-ekonomichnogo mekhanizmu innovatsiinoho rozvytku vyshchoi osvity Ukrainy. – 2012. – № 4(66). – S. 386–390.
4. Lazarev V.A., Mokhnachev S.A. Konkurentosposobnost vuza kak obekt upravleniia : [monohrafiia]. Ekaterynburh : Yzdatelskyi Dom «Pryhorod, vesty», 2003. – 160 s.

Надійшла 20.08.2014; рецензент: д. е. н. Нижник В. М.

Підп. до друку 01.09.2014. Ум. друк. арк. 18,59. Обл.-вид. арк. 12,11
Формат 30x42/4, папір офсетний. Друк різнографією.
Наклад 100, зам. №

Тиражування здійснено з оригінал-макету, виготовленого
редакцією журналу “Вісник Хмельницького національного університету”

Редакційно-видавничий центр Хмельницького національного університету
29016, м. Хмельницький, вул. Інститутська, 7/1, тел. (0382) 72-83-63